

Kehely

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	19099 
Alkotó:	Közép-európai (erdélyi?) mester
Készítés ideje:	16. SZ. VÉGE - 17. SZ. ELEJE
Jelzés:	jelzetlen
Anyag:	ezüst; vörösréz
Technika:	aranyozott; cizellált; trébelt
Méretek:	magasság: 20,3 cm szájátmérő: 9,4 cm talpátmérő: 14 cm

A kehely talpa hatkaréjos, egyenes, rajta függőleges, triglifek közé helyezett rombuszokkal díszített sáv fut körbe. A talp köpenyének alig emelkedő alsó részén hat medalionban trébelt büsztök láthatók. Jézust, mint a világ Üdvözítőjét jobbra forduló profilban ábrázolták, akit a háromnegyedes beállítású Szűz Mária összetett kézzel imád. Mind a kettőjük háttérében sugárkoszorú ragyog. A további négy mezőben a mellettük lévő szimbólumaik segítségével jól azonosíthatók az evangélistaportrék. A talp kiemelkedő kúpszerű szárán későreneszánsz geometrizáló motívumok tűnnek fel, majd egy profilizott hatszögletű szárgyűrű következik. A zömök, szintén hatszögletű szár közepén lapított gömbforma nádusz, oldalain vésett virágos és leveles díszek. A középtengelyében elhelyezett hat, küllőszerűen kiálló rombuszon vésett Jézus monogramok (IHS) keresztekkel. A kuppakosárnak a talpéhoz hasonló ornamentális része áttört. A motívumok következetlenségei és a későbbi szegecseles alapján úgy sejtethető, hogy a kosarat valamikor leszűkítették. A rajta lévő három nagy medalliont a Hit, a Remény és a Szeretet allegorikus ábrázolása tölti ki. Az egyes isteni erények gazdagon modellált tájháttér előtt, egészalakban, a kompozíció valamelyik felére helyezve tűnnek fel. Attribútumaik a megszokottak: Hit páncélt, sisakot visel, kontraposztos beállítású, jobbában keresztet tart; Remény baljában galambot emel az ég felé, mellette egy nagy horgony is feltűnik; Szeretet egy gyermeket szorít magához féltő módon. A kupa pereme enyhén kihajló, aranyozott ezüst, feltehetően későbbi felújítás eredménye.

A kehely mestere minden bizonnyal metszetelőképek alapján dolgozott. Jézus és Szűz Mária hasonló, diptichonokra jellemző beállítású képei a 15. század végétől kezdve németalföldi metszeteken gyakran előfordulnak, míg az erények hasonló ábrázolásai már a katolikus megújulás idejétől kezdve terjedtek el szintén a katolikus németalföldi metszők munkássága nyomán a 16. század végétől kezdve.

A kehely talpának belső oldalán egy bekarcolás látszik: NKAZON. Elképzelhető, hogy az erdélyi Kászonszék katolikus templomára, mint *possessorra* utal. Az ottani közösségek a hitújítás során is megmaradtak őseik vallásán. Logikusnak tűnik, hogy a kezdőbetű (N) alapján Nagykászónként (Plăieșii de Jos) értelmezzük a bekarcolást. Kászonszék öt települése közül Altízet, Feltízet és Impéert emlegették ezen a néven, Altízen áll a Kászoni-medence középkori eredetű plébániatemploma, valamikor talán oda tartozott ez a kehely is.

A tárgyat a Magyar Nemzeti Múzeumtól vette át az Iparművészeti Múzeum 1936–37-ben.

Terdik Szilveszter

Irodalom

- *Közöletlen.*

